

CATALANA

REVISTA

Any IV

[Barcelona 15 de Març de 1921

Núm. 90

LA NOSTRA FE LITERARIA

Marian Aguiló, Lluís Pons, Miquel Costa, Joan Alcover. Aquests noms decoren el frontispici del nostre temple modest, però qui may serà capelleta votada a falsos ídols; aquests quatre noms qui signifiquen: fidelitat a la tradició y joventut d'ideals, catalanitat y efusió humana, helenisme nadiu y cultura clàssica, forma depurada y naturalitat patricia.

Aquests lemes invocam com un conjur y com una ensenya contra l'àrit conceptisme y contra l'arrivisme pueril y bàrbar qui tara a redols les lletres catalanes.

La reacció anti-romàntica y anti-floralesca ha portat indubtablement una vulgarisació del bon gust, una catalanització sintàctica y de lèxich, una ciutadanisació de la poesia; però'l talent innegable de sos capdavaners no ha pogut evitar que, en llur matexa obra y en la d'un estol de dexebls d'escassa virior, degenerassin en afectació retòrica, en absència d'emoció vital, evaporada a través de mil complicacions cerebrals abstrusses, en obscuretat fatigosa de llenguatge, qui no es may poètica boyra, sinó prosa verbal abstracta y embullada, en gramaticalisme envarat y pseudo clàssich qui sembla votar un culte a la paraula morta. Axí s'ha vengut a exugar y omplir de còdols la font matexa d'aquella poesia qui dictà a En Maragall ses inspiracions fresquíssimes y excelses.

Y damunt aquest codolar ve ara a descarrilar el tranvía sense molles del futurisme artístich, els representants del qual, mancats, no ja de la cultura més elemental, sinó de primeres lletres, són admesos a diàlech per una crítica desmesurada en l'administració del elogi y en el discerniment de títols de mestre.

A tot arrèu del món la nova generació sembla haverse cansat de les velles fòrmules. Compartim aquest cansament, y'l daler universal de renovació, aplaudint sincerament els qui la intenten, però quan es per fidelitat al propi geni, no per se-

guir la moda en menyspreu de tota noble cristallissació ja consagrada. El compartim aquest dalser, però en la mesura y en el sol sentit que pot compartirlo una joventut conscient del seu equilibri, y qu'en nom de la tradició de que és hereva, del propi ritme interior y de la naturalesa diàfana y harmònica d'hont beu l'inspiració directa, té d'afirmar damunt la ruïna de les fòrmules agotades la subsistència de les serenes normes immutables.

La novetat estrident, les tentatives mal reexides, els Walpurgis literaris, no'ns interessan. Creyèm que l'art ha d'esser un filtre. No aspiram al *frisson nouveau* per dia y a ultrança. Aspiram només a expressar ab simplicitat y bellament les coses simples y eternes.

ALANÍS

NOTA

L'anterior articulet ha sortit en una fulla quinzenal que's publica a Sóller ab el títol de «Correu de les Lletres» y que sembla ésser l'orgue oficial de la joventut literaria de Mallorca. L'hem reproduhit en les nostres planes, com una excepció, per considerarlo una veu raríssima del bon seny, una protesta exida de la mateixa joventut mallorquina contra bona part de la nostra que và descaminada, sense veritable impuls interior, fent jòchs de paraules (qu'entén ò no entén,) envaintse del seu no-rès, per falta de veritables crítichs que la posi a ralla y d'amichs entenimentats que íntimament l'aconselli.

Les colles y colletes que's formen entre la nostra jovenalla ab el sol fi d'incensarse mútuament, creantse axí una petita atmòsfera de falsos èxits y suposades reputacions de què'l públich no'n sab rès, haurien de llegir y rellegir les paraules del valent Alanís y sentirse de les seves flingantades y esmenar-se'ls que poden fer alguna cosa de bo y dextarsho córrer els que no tenen, com qui diu, ni primeres lletres.

Suscrivim ab tot convenciment l'articulet del jove mallorquí y desitgem que seguexi la seva campanya en defensa del bon gust y del art veritable. Sols li demanariem amigablement qu'espliqués als seus lectors lo que s'ha d'entendre per *floralesch*, perque voldriem treure'l sentit denigrant que sembla tenir aquexa paraula referintse a una institució en la que són Mestres l'Aguiló, En Pons, En Costa y l'Alcover.

AMADOR

DEL VELL CONVENT

Entrant d'un antich convent
a dins l'humil locutori,
he fruit d'un dolç ambient
dins aquell reculliment
de parets color d'ivori.

Sembla qu'allà no fa via
el temps, de sí bronzidor;
l'ampla soca'par que sia
hont la forta correntia
regolfa y pert la remor.

Més el silenci ressalta
si entra un brugit esblamat
per la finestra mólt alta
oberta a la llum malalta
d'un vell carrer de ciutat.

Altes cadires folgades
de cuyro fosch y ressech
ab claus de llautó clavades
y totes elles brescades
pels corchs, ab pausat roech;

la graseta espessa y dura
ab un rextat cantellut,
com a forta tancadura
que la ignorada clausura
separa del món viscut;

una caxa desllustrada
ab el peu esculturat;
d'encens tota per fumada,
s'hi guarda la endomassada
de domàs acarminat.

La endomassada esplendent
que de la esglesia vehina
els negres murs va encenent
quan l'altíssim Sacrament
entre llums y flors rutila.

De la santa Fundadora
destaca en lloch principal
un quadro antich, gran senyora
de mà mólt blanca qui arbora
l'antich bacle abacial.

Pels calats de la graseta
més que veure's s'present
a dins la penombra dreta

la endolada silueta
d'una monja del convent.

Del convent qui té un bell clastre
tot circóndant un jardí
ab columnes d'alabastre,
qu'encara mostren el rastre
d'un bon cisell bizanti.

Y quan la nit s'es estesa
el revolta, vigilant,
la lluna, tota dolcesa,
el blanch mantell d'abadesa
per les lloses rossegant.

Mentres l'aygo cristallina
ab un subtil remoreig
va brufant de pluja fina
els lliris dins la petxina
qui corona'l safereig.

¡Vell convent! Ta historia bella
quí contàs ab tot l'encant
y la dolça contarella
ab qu'aquella bona vella
nos la contava filant!

N'era gentil la promesa
del jove y ardit guerrer;
la volta fer comtesa
al tornar d'un'alta empresa
de la Creu bon cavaller.

Cap a terra serrahina
ja es partit de bon matí
camina qui te camina...
Més que'l sol que l'ilumina
sa armadura sab lluhí.

Passa temps! Per mort ja'l plora
al comte tot el comtat.
No tornà de terra mora!
Diu qu'allà fou en mal' hora
en la lluyta acolltellat.

Sempre fael sa promesa
aquest convent va fundà;
joh la gentil Abadesa!
Si en el món no fou comtesa,
santa en Gloria serà.

JOSEPH M. TOUS Y MAROTO

VIDA ROMANTICA

Clara Llucià's deya la senyoreta que tocava'l contrabaix en el quintet del *Gran Royal Bar* y que semblava albina per la rossor de cànem dels séus cabells y celles. Escanyolida y petita, tota habillada de blanch, no més trencava la monotonía de les claretats naturals y del vestir ab la modesta nota blau cel d'una cinta de seda al bell mig del séu coll llarch y prim. Força obligada ab sos companys recullia'ls papers dels faristols al acabar una peça y extenia'ls de la vinenta, apriava les cadires desordenades, lligava les carpetes de les solfes y les endreçava y després de feta aquesta feyna, treya un llibre de sota la tapa oberta del piano y's posava a llegir, asseguda vora'l séu gran contrabaix, sense dir res a ningú, fins que l'hora de reprendre'l treball arribava.

L'acompanyava al *Gran Royal Bar* sa mare, velleta pansida y encorbada més pel feix de penes y privacions que per el pes dels anys. Asseguda en una taula propera als músichs, tot fent becaynes, ò garlant quan algú li dirigia la paraula, esperava ab candeletes l'hora de plegar. Arribada aquesta, la Clara, saludava afectuosament a les seves companyes: la pianista y la violencelista; no tan dilectament als séus companys el violinista y'l del harmonium, s'enfonsava fins ran d'orella un berretet blau cel d'amples ales y copa un xich desfeta, se calçava uns guants blanchs y caragolantse al coll un boà de plumes, se'n anava depressa cap al carrer seguida de sa mare. Feyen, aceres enllà, dues siluetes petites, insignificants; dues siluetes tristes de ciutat; d'aquelles que passen sota les altes cases arrenglerades y s'esborren atravesant fosquetats a primeres hores de matinada.

Vivien en un quint pis, sota terrat, molt torrades al estiu y molt gelades al hivern, però sempre ab bells esguarts, força ayre y força sol, quan ne feya. Des del balcó veyen Montjuich, el port y l'ampla mar que s'enfila cap al cel. A la dreta l'erta xemeneya d'una fàbrica vehina s'axecava per damunt dels teulats fins a l'alçada del quint pis y a vegades emmetzinava l'ayre del balcó ab ses ardentes alenades pudentes de carbó y de grasses.

—Ay, filla!—rondinava la Clara, si s'ensopegava estudiant el contrabaix ab el balcó obert. —Aquest fum no'm dexe respirar... Si d'axò se'n diu progrés, ja'ls ho regalo. Dèu ésser el progrés de fer pessetes depressa... Quin fàstich!—

En cambi, a la galeria tan els ulls com els pulmons podien esplayarse, car un gran còrs per a edificar, que feya com una clapa dintre la ciutat, s'oferia en panorama, ab les rengleres de plàtans joves, escanyats per la set y l'abandó marcant els carrers, ab les llargues vorades de pedra blanca dibuxant les acerres, ab les terroses tanques dels solars, ab les fangueres del hivern y les polsagueres del estiu! El pulmó tenia ayre, allí, damunt d'aquelles buydors no més cenyides mólt enllà per atapahiments de cases y per les suaus ondulacions de les carenes de Vallvidrera y de Sant Pere Martri. Y l'orella s'esplayava també, a la galeria, ab els refilets del canari de la Clara que feya cinch anys cantava igual que'l matí qu'En Fèlix Matías, va penjar la gavia en aquell clau de damunt del safretget.

En Fèlix Matías!

Com l'eura cobreix les runes, axís els recorts cobrien aquell nom. Tots els presents que féu durant el festeig li foren retornats, tots, però no'l canari, car la Clara may volgué abandonarlo a les ires d'una sort adversa. «Que mori a casa, en el pis, a les meves mans!»

—A mi—feya la noya tot sovint,—si no sento bona música, dexèume escoltar als ocells.—Y «tiutiu, tiu tiu», refila que refila, els séus cants donaven al piset, quiet y endreçat, una frescor de benestar al estiu y un caliuet de llar tranquila al hivern que, més d'una volta, la senyora que tenien rellogada, esclamava ab l'esguart amollat:

—Ay bon Deu! aquest canari, arriba a alegrar el cor!... No troba senyora Carme?—

L'interrogada s'encongia d'espallles y feya humilment:

—Sí; axís ho diu la noya...—

Però a n'ella no l'alegrava pas, que quan sentia'l canari per un costat y'l contrabaix per l'altre, se li omplien de llàgrimes els ulls. Vetaquí dues desventures que n'eren una sola!

—Paciential—suspirava al pensar axò; la santa paciència qu'havia prè des de qu'enviudà, la que segurament hauria de pendre fins a l'hora de la mort.

Son marit feya ja bastants anys, qu'una tarda, al tombar la cantonada del carrer caygué víctima d'un atach al cor. El pujaren al pis a pès de braços y al exténdrel al llit, morí.

La nena, qu'allavors tenia onze anys, era al Conservatori hont una vehina l'anà a cercar y al arribar a casa y trobar mort al séu pare va agafarli un atach de nervis. Segons sa mare, d'a-

quella feta'l cap de sa filla Clara may més estigué ben bé del tot. La mort del pare obligà a mare y filla a canviar de vida: la nena dexà'l Conservatori y entrà de dactylògrafa en el despaig hont havia treballat el seu pare; prengueren rellogats a casa y a més a més, a les tardes, la mare, anava a fer companyia a una tulida adinerada qu'havien d'arrossegar pel pis ab la cadira de rodes. Mes, sense saber com ni per què, la nena's posà malalta y tingué de dexar el treball, com la mare per a assistir-la hagué de dexar a la tulida. Paciencia, Senyor! Per que aleshores tot se'n anava en metges y potingues, tot se'n anava en reconstituyents y tònichs, sense que pel cert, ningú sabés quin mal tenia la nena. Que si una neurosis gàstrica, que si una enteritis, y si avuy pahia demà nó y si ara's queixava del cap, més tart li feya mal el ventre y després els ronyons y no crexia ni's desenrotllava. Axís se féu dòna, estacionantse en el traspàs, servant per a sempre més aquell aspecte anenat, que junt ab sa albina rossor, desorientaven a qui volia endevinarli's anys. Al ferne quinze, poch a poch, passaren els trastorns y la noya sigué apte altra vegada per a guanyarse la vida. Però sa mare, aleshores, ja no pogué torçarli la vocació. Rès de despatxos, botigues ni obradors, ella havia d'ésser professora de música y vulgues ò nó, reprengué sos estudis.

¡La vocació!... ¿Quín misteri la engendra, quína lley la regula, quína amor ignota y quína fè cega l'enfortexen? Per què la Clara Llucià no pogué pendre afició al piano, ni al violí, ni al violoncelo y tingué d'enamorarse del contrabaix, de la *berra* com ne deya sa mare enfutismada? La Clara prou ho explicava, prou, però sa mare no la volia entendre. «No'm vinguis ab que no tens dits per al piano, que bé'n tenen les altres!...» «¿Què hi fa que'l piano'l toqui tothom, qualsevol noya cursi, y'l contrabaix no més els músichs de professió?» «El piano es vividor y s'adiu més a una senyoreta que no pas aquella armatosta que no serveix per rès, com no sigui per a acompanyar als altres... Bah, bah, bah...» La seva filla no tenia el seny complert, no sabia veure qu'ab la música s'hauria de guanyar la vida, que li convenien lliçons, concerts, èxits y no anar a fer de contrabaix, d'escolà d'amén en els èxits dels altres! . . ¿Què tenia'ls dits rebels per al piano?... ¿Donchs que aprengué el violí, el violoncelo, la matexa arpa? ¡Què vol dir que li fossin antipàtichs aquests instruments, deu mil vegades

més bonichs que'l contrabaix! ¿D'hont venia aquesta antipatia, sinó de manies que s'havia ficat al cap?

—Però, escolti mama;—feya la Clara, esforçantse.—No són manies, nó. Es que jo no he nascut per al piano. M'agrada molt sentirlo, però no tocarlo. Com el violí, també m'agrada, però es difícilíssim. Jo no'n sabria may. Després, tots aquests instruments, tocats sols, sense cap acompanyament, se'm fan antipàtics; els trobo presumits y incomplets. A mi m'agrada formar part d'un gran conjunt, marcar el ritme, el compàs, com se fa ab el contrabaix. Què vol que li digui! el contrabaix m'atrèu, hi tinch un flach, m'hi abraço ab una afició que fins sembla que l'estimi; es tan obedient, tan bon minyó! Crègui, mama, jo no'm cansaria de passarme dies seguits tocant el contrabaix. Dèu ésser la meua vocació!

—¡Vocació!—repetia la mare tota exaltada.—Per vocació's pot ésser un gran sacerdot, un sant, però nó un contrabaixista. Així també'm diràs que's pot sentir vocació per als platerets, el bombo, els ferrets! .—

La noya callava y s'encongía d'espatlles, però toçuda y decidida, després de no poques discussions y llàgrimes de la mare, per fi un contrabaix immens entrà al quint pis de la Clara, pujat per un parell d'homes qu'eren per la senyora Carme com un parell de funeraris portadors d'un mort a casa seva. Mes no podia privàrloshi l'entrada per que la noya pagaria aquella andròmina ab el séu treball y de mica en mica a la viuda que li havia venut!

Les primeres vegades que la mare sentí la ronca veu del instrument, cada nota fou una espasa que se li clavava al cor, obrintli un doll de llàgrimes. Després li entrà y tot la por de que aquell monstre de fusta y corda qu'arribava casi al sostre, abalançantse sobre sa escanyolida filla, no la esclafés ab un barrabum potent de les seves entranyes sonores. Per xò, quan la noya anava a estudiar, molts cops li feya ab candorosa ingenuitat:

—Nena, vés ab comptel—

Sa filla somreya, y ayrosa y alegre, ab una inesperada força de dits y de mans, omplia'l piset ab les ronques y vibrantes veus de les tivantes cordes.

Ja tenia lo que desitjava, no més li calia ara treuren profit.

Y més d'hora de lo que presumien, signà la noya'l primer contracte per noranta nits en un cafè de Barcelona. Sa mare,

de bon enduvi, sentí vergonya d'acompanyarla. Vès què diria la gent al veure a una noya tocar aquell instrument que fins a les colles de cegos eren un parell a portarlo! Mes, quan s'adonà de que'l públich guaytava somrihent a sa filla, se tranquilisà un bon xich. Clar que ningú l'aplaudí, per que may s'ha aplaudit a un contrabaix, però tothom la guaytava ab simpatia, y la senyora Carme aviat se consolà, ni que fos de passada, y va començar a pendre la costum de fer bacaynes asseguda davant d'una taula buyda.

Ja havien encaxat, donchs, sa vida en uns ralls que següiren sense entrebanchs un ben passat quinqueni. La noya, a més a més, s'ajudava donant lliçons de solfeig y fent copies de papers de música. Havía guanyat salut y sense perdre aquella àlbea rossor y aquells ayres de nena, els vint anys la vivificaven secretament, donantli sedositats de pell, fresca rosor de llavis y lluhents esguarts qu'atragueren, no's sab còm, a En Fèlix Matías, minyó sapat y ferreny, brú com un moro, hirsut com un orangutà y botiguer de robes del carrer de la Boqueria.

En aquells temps la Clara tocava en un cafè del Paral·lel. En Matías tot tímit, però rohent, se la menjava ab sos ulls de foch.

Y, cosa extranya per ella, aquell home sapat, brú, encès, tan poch romàntich, se li enduya'ls ulls.

—Sí, ja m'hi he fixat, ja, que sempre't guayta,—digué una nit la mare mentre anaven a casa.—No sembla pas un perdut. Va tot endreçadet, però, filla, es més lleig que Barrabàs!... Ara si t'agradés y fos un partit... Tu matexa... Casament y mortalla del cel devalla... Lo que cal es vigilar, per que avuy corren uns homes que no més busquen la perduda.

Aviat exiren de dubtes.

Una vehina a qui En Matías feya parlar, els digué que'l pretendent era orfe, amo d'una botiga mólt arrelada y sens altre vici que'l d'anar a pendre cafè a la nit.

—*Afigúris* si li agrada la seva filla, senyora Carme,—exclamava la vehina—que m'ha dit a una servidora: «Per a poderla contemplar mellor, jo qu'estich acostumat a respirar l'ayre pur de la botiga, m'he ficat casè endins, hont respiro una atmòsfera carregada que m'ofega!» Ja veu, ja veu si n'està d'ella... Per que no sé si vostè ho ha reparat, *Al botón de nácar* no hi han portes... ¡L'ayre sempre hi es pur!... Però, m'a-

gradaria que'l sentís a n'ell; ¿sab qu'es lo que més l'enamora de la Clara?... ¡Ea blancor! Ay, filla, diu, may havia vist una cosa tan preciosa: ¡es fina com una nina de porcelana ab cabell canem!—

Alguna força cega degué engegar a aquells dos sers tan diferents l'un contra l'altre, potser cercant una resultant conciliadora, però lo cert fou que, com aquell qui diu sense adonarsen, se trobaren entaulats cada nit al cafè y festejant. En Matías, quasi sempre callat, assentia ab devassalls de cops de cap afirmatius a tot lo que la noya deya, bo y xuclantse, bo y menjantse, ab sos ulls rohents les fredes blancors de la xicota. Ella, per sa part, se sentia complaguda, amorosida pel foch ab que l'altre la voltava, fins qu'un jorn reparà qu'En Matías no deya casi may rès.

—No'n facis cas; dèu estar cansat de tant parlar a la botiga, —observà la mare per a treure importancia a n'aquell detall. Però la Clara, dali, dali, seguía rumiant ab lo qu'havia observat y com més hi pensava, més la feria. Cert, ben cert qu'En Matías era lleig, però a n'ella li agradava. La seva lletjor ferrenya, bruna, de poderós varó, l'atreya, li donava una mena d'embaucament agradable, però quan no'l tenia al davant tot axò s'esvahia y aleshores els silencis y'ls cops de caps afirmatius, se feyen feridors. Aviat, donchs, la noya comprengué qu'En Fèlix Matías tindria sempre per ella quelcom impene-trable y les relacions d'abdós haurien restat confinades tan sols a converses y a cambis de cops d'ulls si un fet impre-vist no n'hagués portat mudança.

La Clara acabà'l contracte sense signarne cap de nou y En Matías, per a no perdre l'ocasió de veure a la noya, convidà a mare y filla a exir cada nit a esbargirse. Era al estiu y'l temps brindava tot deport. Anirien a fer passejades a la fresca, en les imperials dels tranvies, al Turó Park y àdhuc a Vallvidrera y al Tibidabo.

La Clara no sabé negarshi y treballà unes nits en l'arranjament d'un parell de vestidets clars, vaporosos y lleugers com l'ilusió que li feya'l divertir-se.

¡Oh, belles nits de bell recort! ¡Les úniques de la vida durant les quals la Clara assistí als llocs com espectadora! Si ella hagués estat preparada per a rebre l'intoxicació amorosa, si En Fèlix hagués respost al seu ideal d'amor, durant aquelles nits tebies de Juny la Clara hauria sentit abrandarse son

cor en el foch de la més rohenta passió. Però nó, ella tan sols —¡vana natura femeninal!— s'autosugestionava davant l'espectacle d'una vida de distracció, d'una vida fàcil y lleugera exempta de privacions y rica en comoditats; ella, al costat de En Fèlix, feya aquell Juny la seva joventut, veyà'l món, el gaudia, el palpava y per modest que fos, l'atreya. Per xò arribà, com sa mare, a queixarse de que l'esplèndit galan no fes el cop de cap de demanarla.

Y lo desitjat va presentarse: En Fèlix la demanà y fou, des d'aleshores, entrant de la casa com a promès formal.

Un matí portà'l canari qu'ell mateix va penjar; una tarda féu present a la Clara d'un bracelet; més tart d'una agulla; després, del anell de prometatge.

Emperò una nit qu'havien anat al Turó Park, al retornar a casa, foren sorpresos per una violenta turbonada d'estiu qu'encenia'ls espays ab la resplandor dels llampechs y amarrava la terra ab les lluhissors de l'aygua.

En Fèlix pujà al pis de sa promesa per a dexar passar l'abatut y, des del enlayrat balcó, contemplaven el magne espectacle de la turbonada desfentse dalt del cel, esparracantse ab tofudes nuvolades qu'aclaría'l llampech.

Llavors, En Fèlix, per primera vegada, voltà la cintura frèvola de sa promesa ab son braç potent. Ella no protestà, distreta encara pel llampegueig qu'aclaría Montjuich, el port y la mar ab sinistres resplandors dramàtiques.

—¡Qu'es bonich veure llampegar axís, quan el perill ja es lluny—féu entre somniosa y encantada. Y al devassall de cops de cap afirmatiu d'En Fèlix, seguí una sacsejada forta, violenta, convulsa, a la cintura d'ella, tant, que's trobà enclastada contra'l còs del seu promès. A la resplandor d'un llampech va vèurel tramudat, ab els llavis oberts y avençats, els ulls encesos, els narius dilatats com les fauces d'un monstre. Esporuguida, probà d'escabullirse dels braços d'aquell home, però ell la retenia tan fort qu'era impossible. Després, el monstre li tapà la boca ab la rohenta pesantor dels seus llavis molts.

Al veures axís escomesa, la Clara reaccionà, plena d'una instintiva furor bèlica may sentida. Assolí, no sapigué pas còm, desferse de les mans d'aquell home y saltar dintre de l'habitació, hont, agafant sense pensar lo que feya, l'arquet del contrabaix, l'esperà ab una serena calma venjativa. Ell va

atançar-se tot encès, tot manyàch, bo y dihent:—No t'enfadis, Clara, escoltám.—Però un cop d'arquet viu, cruent, al mig del rostre'l dexà sense alè, al ensemps que sentia cridar a la noya, ab veu esquerdada y tremolosa:—A fòra, poca vergonya, brètol... Mama, vingui, córrí.—

A la resplandor d'un llampech la Clara vegé passar a n'aquell home cap a la porta, com una bestia apallçada, tot encorvat y silenciós, ab les mans a la cara d'hont regalimaven unes gotes de sanch.

El cop d'arquet va ésser el punt final de l'aventura, y'l recort més repugnant que durant uns dies ne servà la Clara fou una certa fortor de pèl brut y grexós que feya En Fèlix. Més tart, aquell fàstich, per una sorda y invisible via, s'extengué a tots els homes, y la senyora Carme compregué que la seva filla restaria per a vestir Sants y que tota la vida portarien el contrabaix a sobre, com la seva creu. Vès, donchs, quina alegría podien ferli'ls refilets del canari que junt ab el contrabaix li remembraven l'història d'un desastre y li signaven un pervindre perpètuu de privacions y angunies. Una dòna es per un home—pensava ella, com diu el proverbi,—però sa filla era per a un contrabaix, del qui cada dia estava més enamorada. Y aixís passaren cinch anys més, cinch anys de joventut de la noya, durant els quals una certa rigidesa de verge forta s'impremtà en ses faccions. La Clara may més guaytà cap home ni consentí que la miressin, car esquerpa y poruga, refugia tota ocasió d'intimitat ab ells. Tots deuen ésser iguals, pensava, unes bestiasses acometives, com En Fèlix, peluts y pudents. Si hagués tingut al séu devora, en aquells temps, a una furiosa feminista, hauria figurat en el més extremat credo com una de les més ferventes y enceses partidaries. Però ella vivia sola, isolada, entre'l séu contrabaix y les seves solfes, ab els seus afanys diaris per a guanyarse la vida y sostenir a sa mare. Sols, de tant en tant, en hores de lleure, l'amor, sempre poètic, li deya a cau d'orella: «Clara, ¿què fas?...» Y ella aleshores sentia qu'allà en el fons de son ànima adormida reposava'l germe d'una amor pura, feta de respecte y tendresa, de sacrifici y de lluyta.

JOAN OLLER Y RABASSA

(Acabarà)

LO ROSARI DE MARIA

MISTERIS DE GOIG

*Grahons n'hi hà cent cinquanta,
quinze replans;
ab goig l'escala santa
pugèm, cristians.*

*Jacob la vegé un dia
del món al cel,
la guarda avuy Maria
del llop crudel.
Sent Ella qui li aguanta
entre ses mans,
ab goig l'escala santa
pugèm, cristians.*

*Ser Mare se li anuncia
del Verb Etern,
lo fiat quan pronuncia
té por l'infern.
Sa humilitat espanta
als arrogants;
ab goig l'escala santa
pugèm, cristians.*

*La Verge a sa cosina
visita un jorn
fent sa casa divina,
feliç l'entorn.
Qui té caritat tanta
ayma als germans;
ab goig l'escala santa
pugèm, cristians.*

*A dintre una establia
infantà un Deu,
de nit lo Sol n'exia
pel poble hebréu.
Tanta pobresa encanta
als reys més grans;
ab goig l'escala santa
pugèm, cristians.*

*Presenta per da'exemple
lo Fill a Sion,
y veu la Pura al temple
lo vell Simeon.
lo deslligàume canta,
l'hinne dels sants;
ab goig l'escala santa
pugèm, cristians.*

*Busca a Jesús tres dies
ab amarchs plors,
y troba al fill Messies
entre doctors.
A qui'l pert s'adelanta,
busquèmlo abans;
ab goig l'escala santa
pugèm, cristians.*

*Lo rosari es la fona
del rey David,
Maria ara'ns la dóna,
portèmla al pit.
L'infern si s'ageganta,
l'arma a les mans;
ab goig l'escala santa
pugèm, cristians.*

MISTERIS DE DOLOR

*La mirra del rosari
portèmla al cor,
al cel qui vulga anarhi
rese ab dolor.*

*Del ram que aymà l'Esposa
del Cant dels Cants,
Maria dolorosa
nos dóna'ls grans.
Allà al cim del Calvari
lo regà ab plor;
al cel qui vulga anarhi
rese ab dolor.*

*Lo calze d'agonia
Jesús patí,
sanch y aygua a dolls rebia
Getsemani.
Qui ab Ell pogués suarhi,
contrit de cor;
al cel qui vulga anarhi
rese ab dolor.*

*Quí'l món ab sa mà aguanta
se veu lligat,
y a la columna santa
n'es açotat.
Penedits, del desvari
tornèm, Senyor;
al cel qui vulga anarhi
rese ab dolor.*

*L'escupen y'l vestexen
de rey ilús,
y d'espines cenyexen
al bon Jesús.
Mortifiquem a diari
lo propi amor;
al cel qui vulga anarhi
rese ab dolor.*

*Lo poble ab fera sanya
condempna a Deu,
qui fins a la montanya
porta la creu.
Sofrim al adversari
y al cor traydor;
al cel qui vulga anarhi
rese ab dolor.*

*Clavat en la creu, vey a
nostres perills,
y de sa Mare'ns feya
los tendres fills.
D'ells sta reliquiari
lo nostre cor;
al cel qui vulga anarhi
rese ab dolor.*

*Lo rosari es la vara,
la de Moisès,
Maria'ns la don ara,
dèmlí mercès.
Faraó es temerari,
y ella'ns du a port;
al cel qui vulga anarhi
rese ab dolor.*

MISTERIS DE GLORIA

*Corona sens escoria
tenim al cel
cantem himnes de gloria
ab viu anhel.*

*Sant Joan nos deya un dia:
portèula al cor;
l'enjoya avuy Maria
quan més s'anyor.
A dalt del diví Mòria
té brill d'estel;
cantem himnes de gloria
ab viu anhel.*

*Gloriós ressucitava
Jesús triomfant,
y sens dubte quedava
la mort plorant.
La conversió es notoria
si'ns mou lo zel;
cantem himnes de gloria
ab viu anhel.*

*Mentres l'ascensió feya
l'Àngel diví,
l'àngel als òrfens deya:
¿què hi feu aquí?
Conserve la memoria
desigs de cel;
cantem himnes de gloria
ab viu anhel.*

*La fè no troba obstacles
creyent y orant,
baxà sobre'l Cenacle
l'Esperit-Sant.
L'oració es la victòria
pel cor fidel;
cantem himnes de gloria
ab viu anhel.*

*Morí sens agonia,
y ab dolç somrts
fa l'assumpció Maria
al paradís.
En terra transitoria
¿qui hi posa arrel?
cantem himnes de gloria
ab viu anhel.*

*La Trinitat divina
que l'ha enlayrat,
del cel y món regina,
l'ha coronat.
Stans jaculatoria
son nom de mel;
cantem himnes de gloria
ab viu anhel.*

*Lo rosari es diadema
d'eternes flors,
lo més diví poema
dels místichs cors.
De Sant Domingo historia
nort del infiel;
cantem himnes de gloria
ab viu anhel.*

† JAUME BOLOIX

RECORTS DE MELLORS TEMPS

LA TEULERÍA D'EN DAUDÍ

Ja es ben trist que per passar el tren hagi de desaparèixer la teuleria! aquesta cèlebre teuleria que de petits petits coneixiem tots els qu'anavem a l'Escola de Dibuix, per que'l meu pare'ns hi portava y'ns ensenyà a respectarla. ¡Si l'haviem copiada de tots costats aquesta teuleria d'En Daudí per que era de lo més artístich que mans barroheres puguin construir, y sobre tot en els jorns de cuyta, quan la fumera negra sortia per tots els forats de la teulada y s'encelava amunt, amunt, nó en columna, sinó en forma de tromba y esparramantse en l'ayre, tapant el sol més d'una vegada.

Recordo un dibuix d'En Blay, d'aquells temps, — jo era menut menut, — però recordo bé'l dibuix, perfectament, que era per nosaltres una cosa espatarrant; més tart l'he pogut tornar veure, y, efectivament; En Blay degué néixer dibuxant ò sabent ja dibuxar!

¡Pobra teuleria d'En Daudí! Vas cayguent com obra inútil y avuy ja no veig de tu ni la carcassa de la teulada. Sols un pilanet té l'atreuiment d'axecar sa línia recta; però al vespre ja no hi haurà rastre ni del pilanet, ni de la teuleria, que ja hi han començat a barrinar y trenta tiros han explotat avuy al migdia. Trenta explossions que, ò l'una darrera l'altra, ò, com foch granejat, han anat fent a miques el bassalt sobre'l que t'axecaves. ¡Teuleria artística, tema de cents dibuxos, admiració dels *cebelluts* que veyem més art en ta construcció feta per mans barroheres, qu'en les architectures d'aquelles torres dels Sistach y companyes, que cada dia tinch de veure per força, —com cries de canaris,—quan torno cap a Olot, per la carretera de Barcelona.

¡Adéu per sempre, artística teuleria d'En Daudí! ¡Tu que has sigut l'inspiradora de soperbes aquareles! ¡Tu qu'a molts del meu temps, ab tes pendents desiguals y ta silueta fantàstica, ens donares idea del colocar les línies! ¡Tu, que quan ton ventre plè de mahons y teules, treyes aquell alè negre que com tromba arribava a tapar el sol! ¡Tu, qu'encimboyrada damunt aquest turó de bassalt qu'avuy cau a troços, has vist cobrir y enrejolar, ab el fruyt de ton ventre, tantes y tantes cases construïdes tontament, restant tu sempre bella, sense pretensions com abandonat castell feudal! bé ho merexes que avuy te dongui l'últim jadedú! encara que si la jovenalla no't

dibuxarà may més, el teu recort quedarà sempre entre'ls artistes que t'hauràn pogut veure.

Y jo, quan la màquina rodi per sobre de tes despulles, fetes via, veuré encara, com entre somnis, aquell fum, com si fos l'esperit de tes passades gestes, omplint la comarca de rejoles, y'l contemplaré ab gust com s'encela y proba de tapar el sol com feyes tu quan esbufegaves ab el ventre prenyat de foch.

¡Adéu, oh bella teuleria d'En Daudí!

Demà no'n quedaràn de tu, no més que dibuxos.

¡Y tantes cases que per bé del bon gust, hauria pogut fer enderrocar el tren!

J. BERGA BOADA

Sant Roch, 1910.

PASSEIG PER LES FRANQUESES

*Del dolç y tendre Abril un daler m'esperona
de travessà'l Congost, ressegut'ls alzinars
y perdrem pels bosquets idíllics de Llerona.*

*Vibra un d'exos matins assolellats y clars
que sadollen de goig els cants de les ocelles,
les plàtiques dels vents, les veus dels campanars.*

*Irisats regalims de pures fontanelles
serpegen entre'ls rochs, amaren els plantius
hont viuen tremolant les brotades novelles.*

*Els rossinyols no lluny d'arcàdichs caserius
terregen, amatents a bequejar l'oruga,
y dels florits matolls s'enlayren les perdius.*

*Enllà s'albira'l pont, fet de roca fexuga,
que, fugint dels vaylets, les noyes de Corró
passen, ab menuts salts de gacela poruga.*

*No hi hà, no pot haverhi un petit món melló'.
Bé mereix una lloa, un càntich d'alabança,
qui les coses ha fet de tan bella faysó!*

*Mes vetaquí'l retorn a la planura mansa
hont tinch el blanch casal. Migjorn regeix, august.
Rodolen per l'ambient onades de gaubança
y del cor de la terra ix un alè robust.*

P. RIERA Y RIQUÉ

(Continuació)

En Nonat ordenà que'l Valencià entrés en l'arcoba y s'arrimés a la porteta de pàs.

—¿Batista?

—Senyor...

—Ara no puch sortir, però dígues, que ja't sento...

—Els del 325 han marxat a les sis. No he sortit de la estació fins que'l tren ha estat fòra; y a baix hi tinch al Lloro, per durlo a la cantonada, si vostè no mana en contrari.

—Nó, nó: anèu desseguida y que no's mogui per rès fins que'm vegi. Y després tu, ab el cotxe...

—Ja, ja... ¿Rès més?...

—Rès més. No perdèu temps. Adéu.—

En Nonat tenia curiosament extesa sobre'l llit l'americana que s'acababa de traure y al costat d'ella, l'armilla. El Valencià ho havia escallimpat d'una felina mirada al punt d'entrar. Al apartarse de la porteta falsa, com un'ombra, s'esmunyí cap al llit... Escorcollà ràpidament l'infern de l'americana... Rès. Escorcollà ab la matexa vivesa'l de l'armilla... Quan sos dits tragueren la cartera, l'emoció'l dexà més esgroguehit encar que de consuetut... Va obrirla, en féu saltar l'unça y un parell de bitllets, remeté la cartera a son lloch y exí com un follet de l'arcoba, però fent soroll de peus al passar pel corredor. Tot plegat, la maniobra no havia durat més d'un segon.

Després de banyat, En Nonat, ab pantaló de cotó blau, va pentinar-se, va arreglar-se, s'posà l'armilla que tenia sobre'l llit,—palpant d'esma si hi havia a la butxaca la cartera—y l'americana del jóch del pantaló.

La senyora Maria, al vèure'l, exclamà rihent:

—¿Altra cop d'etiqueta, senyor Nonat?

—Ja ho veu! Un s'ha de disfressar segons convé. Ara m'ha fet dir el senyor Pasqual que'ns haviem de veure ab la gent del ferro y cal que'ns prenguin per obrers, si volèm bons tractes.—

Escarmentat per lo de casa la senyora Pepa, l'Senyoret may més havia anat desprevingut.

En Salvi havia tramès ell mateix les ordres al Valencià y per lo tant sabia perfectament que aquest estaria fòra tota la nit.

—Tenim cinch ò sis hores nostres ganèm al Gurugú, reyna?—havia dit a la Pelada.

Aquesta no s'ho féu repetir. La dugué a la fonda; menjaren, begueren, se ficaren en un cine excèntrich, sempre arrimats, cussits l'un al altre, fent bracet, bo y asseguts, enclivillats els dits, enroscades les cames, feliços del estret contacte... Quan ni axí'n tingueren prou van marxar, ab l'automòvil, al Gurugú. S'estimaven com may, y la passió espontània era sostinguda y excitada per les trabes que hi posava'l fet d'estarse ella ab un altre home. Totes les nits de llibertat eren per a ells com nit de nuvis, plenes de beates sorpreses, d'agudes delícies sobrenaturals. Mes aquella que, en son desig, s'havien promès interminable, se'ls estroncà violentment avans de terme; car serien car allà a les dues quan el taverner avisà a n'En Salvi que un home'l demanava. En Salvi quedà sorprès. No havien dit a ningú hont anaven; ¿còm, donchs, podien demanarlo? La Pelada, inquieta, preguntà les senyes del home. A les primeres, compregueren que's tractava del Lloro. Se tranquilisaren. En Salvi sabia que, de primer, el Lloro tenia qu'estar de servey ab l'amo y l'amo conexia perfectament les escapades de son subordinat al Gurugú. Eren, donchs, ordres del amo lo que'l Lloro portava. Sens camalls, ab lo coll de la camisa desfet y la jaqueta descordada, exí. En efecte; era'l Lloro'l qu'esperava; com sempre, duya'l pegat al ull y'l clot de la galta, ab el tap de cotó fluix, semblava encar més enfonsat y supurós del que solia.

—¿Què hi hà de nou?—preguntà En Salvi.

—Anèm a fòra...—murmurà l'altre, llençant entorn una mirada significativa.

La Pelada havia tret el cap a la porta, cordantse la brusa. En Salvi s'embotonà també de qualsevol manera la caçadora y se dirigí a fòra. El Lloro, ja unes passes endavant, tirava cap amunt del carrer. La Pelada, com cosa que diguessen no havia d'ésser secret per ella y, ademés, tenia sempre la cordeta que l'estirava cap hont fos l'estimat, els hi anà al darrera. El Lloro s'havia ficat en un sòl mig tancat en plè camp, que, sens desmontar encar, servia de femer y cosa pitjor a tot lo barri. D'en mig de les herbes resseques y dels munts d'escombraries y brucia de tota mena, els goços n'havien tret més d'una volta troços de fetus ò criatures recent nascudes, per lo que, ab sinistre brometa, havien batejat aquell lloch ab lo nom del *Canyal*.

Penetraren, donchs, en el Canyet l'un darrera l'altre. Els dos homes se reunien ja cap al centre del sòl, quan la Pelada, que acabava de traspasar la tanca, llençà un esgarip penetrant, escanyat per la basarda y tambalejà com una ubriaga. Al séu davant reya feréstegament el Batista, ab el ganivet a la mà y la fulla regalimant sanch. D'una certera ganivetada havia esbotzat el ventre a la seva barjaula.

En Salvi, de moment èrtich de sorpresa, axí que comprengué lo que ocorria, ab glapit d'immensa desesperació, anà per precipitarse contra l'assessí, però's sentí subjectat a trayció, ab los braços enlaira, com un colomí agafat per les ales, y, anch que bregà furiosament, no logrà ferse soltar.

Impotent, ab els ulls injectats de sanch y llençant escumerralls per la boca, hagué de presenciar com el Valencià's llençava de nou sobre la Pelada, ja cayguda en terra y, tal com si'l ganivet se li hagués amossat ab la sanch, maldant d'una manera que feya esgarriar, li tallava'l cap en rodó y després, ab aquell cap a la mà, se li anava atancant, atancant a n'ell...

Subjectat per la cabellera y brandantlo a tall de botxa, ab acompanyament d'obsenitats inohibles, colpejà al ayment en la cara, en el pit, en el ventre, ab aquella horrorosa despulla de la seva amor... Mes, En Salvi ja no's donava compte de la monstrositat, perque havia perdut la rahó. Tansols en un moment donat, un dolor espantós, imponderable, blincà en arch violent son còs y la matexa força de la contracció l'expulsà de les mans que'l subjectaven... Els aúchs dessolats, de cà ploraner, que durant cinch minuts llarchs havien omplert la nit, s'estruncaren de cop.

—Veyam si'ns agafen...—havia murmurat el Lloro, tremolant com una fulla.

—No tinguís por... —li contestà'l Valencià, estrenyent sobre'l pit, ab la matexa confiança qu'En Nonat, l'unça del amo de Girona.

Una gitana descobrí'l crim, a les primeres hores de dia, y quan va acudirhi la multitut, trobà en el Canyet, disperses en mig de desferres, matolls y pilots d'escombraries, el còs de la dòna esventrada, el cap escapçat, ab una parpella cayguda, l'altra oberta, com fent macàbricament l'ullet, y al vell xofer, amarat tot ell en un llach de sanch, encar ab la ranera agònica y víctima de la més barbre de les mutilacions...

«Los asesinos no han sido habidos», resaren mesos després

los calendaris, al relatar l'horrenda facecia en sos resums del any. Per haverlos, hauria calgut que la Justicia'ls hagués anat a cercar a Amèrica. Los únichs qu'en los primers moments n'haurien pogut senyalar la petja, se guardaren plà bé de badar boca.

Pàlida, lassa, ab el xal de randa a les espatlles y sola en la tribuna de la saleta, la Cònsola mirava enhartadament cap al jardí. Rès passava, ab tot, pel jardí, que semblés motivar aquell enhartament. En l'havent dinat, sòpit, de dia feyner, una com irradiació mandrosa, esmortia la vida y fins les fulles dels arbres s'hauria dit que feyen la bacayneta. Tan sols una de solitaria, al extrém d'una vergella que fugia del tou de verdor y destacava per obscur sobre'l cel nacarí, tremolava de tant en tant com un aucell que fes l'aleta. Passant pel jardí, venien, de la dreta y de lluny, remors de vaxella remoguda y per l'esquerra y de més prop, els xèchs sèchs y agres dels tachs al petar en les boles de billar y'l seguit retruch d'aquestes al embestirse elles ab elles. Entre'ls tres punts de la mena de triangle imaginari que formaven la trèmula fulla y'ls dos sorolls, semblava segrestada l'atenció de la Cònsola.

En efecte; entre aquells tres punts, com dintre'l march d'un escenari, els caminals ensorrats, els macius de verdor del jardí en repòs, s'omplien de brugit y moviment, de passar y traspasar de figures y d'escenes diverses, qu'ara prenién el cayent d'idili, ara'l de drama, ara'l de tragedia... Car eren l'evocació de tota una vida; de la vida de la Cònsola.

Com per rahó d'un cataclisme repenti, d'una revolta interior de volcà en erupció, aquella vida pujava a la memoria fragmentada, triturada, barrejada, descomposta y recomposta arbitrariament, sens ordre ni correlació en sos components; y la memoria la vomitava, l'expulsava de sí, com un fay de materies en incandescencia, que al projectarse enfòra, cremaven les parets del cràter y ho destruhien y amortallaven tot sota la impetuosa y inestroncable allau.

(Continuarà)

FOLKLORE

EL RECTOR Y' L FERRER DE LA VOLA

(Contalla recullida a Sant Privat de Bas)

Una vegada'l senyor Bisbe de Vich va enviar una carta al Rector de La Vola, home molt axerit, de qui se'n conten a l'alçada d'un campanar, en la que li deya: «A veure, vós que sôu tan viu, si sabreu venir de La Vola sense anar ni a peu ni a cavall, trepitjant sempre terra de la vostra parroquia, y quan siguèu aci, endevinar el meu pensament.»

El bon Rector se gratà'l cap y rumia que rumiaràs... «D'aquesta si que no te'n surts» pensava ell.

¿Y quina te'n fa? Topa'l ferrer del poble, que solia ésser l'autor de tot lo que donava tanta fama al senyor Rector, y li explica'l cas.

El ferrer, que la sabia molt llarga, clavà ullada a la carta, y diu:

—M'ho dexe per mi: no més cal que'm dexe la seva sotana, el barret y la burra.—

El Rector li va portar lo que demanava. El ferrer se va posar la sotana y'l barret; després ensellà la burra, posanthi sols un estrep plè de terra del hort de la rectoria; després pujà dalt de la burra, posant un peu al estrep y tocant a terra ab l'altre peu. Y cap a Vich falta gent, tot trico, trico...

Tot despedintlo, el Rector li deya:

—¡Que'm fèu quedar bé, ferrer!

—No'n passi neguit. ¡D'axò ray!

Quan va arribar a Vich, el Bisbe digué al suposat Rector:

—¿Còm ho heu fet per venir de La Vola aci sense anar ni a peu ni a cavall?

—Molt senzill: som vingut ab un peu al estrep y l'altre a terra. Y axí ni caminava ni anava a peu,

—¿Y per trepitjar sempre terra de La Vola?

—Tenia terra del meu hort dintre l'estrep.

—Tot axò bé; ara, endevinèu lo que penso.

—Donchs, pensa... pensa—féu el ferrer, com qui rumia—que parla ab el Rector de La Vola, y no parla sinó ab el ferrer.

CAMIL GEIS

Girona, Setembre de 1919.

PER A CURAR EL MAL DE FEL ALS XAYS

En certs indrets de Catalunya, quan algun xay es atacat de mal de fel, tenen per a curar-loshi un sistema força barbre y del qual no podria citar cap cas en que'l martre animal s'hagi

curat, però en cambi dos ò tres en que l'endemà la infeliç bestia ha mort. Es una cura molt corrent entre les masies del altiu Montseny.

El xay que sofreix aquest mal es separat durant tot el dia dels demás y en arribar el capvespre—ultra d'haver passat tot el jorn sens tastar ni una engruna de menjar—se li lliguen abdues orelles ab cordills lo més estret possible y des de l'arrel d'elles, de manera que les orelles se vagin butint quisablo y'l pobre animal per la immensa dolor qu'axò li ocasiona's vegi obligat a restar gayrebé ert; axís passa tota la nit. En ésser la matinada del següent dia, se li deslliguen les orelles y aleshores els hi punxen tres ò quatre cops cada una per a que brolli sanch en abundancia d'aquella inflor; la sanch que li surt es la sanch emmetzinada del fel, la qual un pich fòra, queda'l xay gorit. (?)

JOSEPH ROURE Y TORENT

Viladrau, 1918.

ORACIONS

(Recullides a la Baxa Segarra)

PER CURAR UN COP

Mal cop mal dat, sigues curat com les cinch llagues de la Santíssima Trinitat.

PER CURAR D'ANAYGAMENT (MAL DE DESIG) A LES BESTIES

Deu anava per un camí, ab una somera enaygada. Sant Joseph y la Mare de Deu l'han curada. Valguem Deu y la Mare de Deu y la Santíssima Trinitat que faci la gracia de que l'enaygament de (nom del animal) promptament sigui curat.

JAUME CEPS

SUPERSTICIONS

Quan se veu un geperut, s'ha de tocar ferro.

Quan pica la mà dreta, no's triga gayre a cobrar diners; si es l'esquerra, a haverne de pagar.

Quan una noya, anant pel carrer, troba tres capellans, sols ò junts que li vinguin de cara, si's toca'l monyo, aquell mateix dia rebrà un present.

Quan volateja per l'habitació en que un se troba, un bo-rinot ros, rebrà bones noticies; si es negre, dolentes.

JOAN AMADES

NOTES D'ARXIU

VIDA PRIVADA DEL REY MARTÍ

«Lo Rey.

Nos migençant la divinal ajuda havem proposat dins fort breus dies partir daci e esser aquí en la Ciutat de Barchinona: Perqueus manam, com pus expressament podem, que vista la present metats en us les stablies de aqueix nostre palau e fàçats reparar e adobar totes les stanges gripies e menjadores de aquelles, pertal forma que les nostres cavalcadures e besties puxen aquí estar e folgar ab plaer. E aço no laguiets o mudets com nos vullam que axis fàça. Dada en Çaragoça, sots nostre segell secret, a xvj dies de Març del Any M.CCCC. *Rex Martinus.*

Dirigitur Custode palaci veteris Civitate Barchinone » (1)

«Lo Rey.

Tresorer: pertal que nostra molt cara muller la Reyna se dinara ab nos dema, que sera jorn de Sancta Maria, es necessari que ala messio ordinaria sien afegits sexanta florins per raho del dit covit, perque provehits hi segons ques pertany. Dada en Valldaura, sots nostre segell secret, a vij dies de Setembre del Any M.CCCCV. *Rex Martinus.*

Dirigitur Thesaurain Domini Regis.» (2)

«Senyora molt cara sor: (3) lo Batle general Darago nos ha trames algunes panades de salmo deles quals, perço com sabiem certament que de semblant peix no havets aquí, vosen trametem per lo portador dela present mija dotzena, que menjets per amor nostra. E sie tots temps senyora e molt cara sor guarda vostra lo sant sprit. Dada en Valencia, sots nostre segell secret, a xij dies de Març del any M.CCCCVII. *Rex Martinus.*

Lo Rey vostre pare.

Dirigitur Domine Regine yolandi.» (4)

«Lo Rey.

En Casaldaguila: vostra letra havem reebuda e les xvj panades de salmo quens havets trameses, les quals vos grahim molt en havem haut gran plaer. Dada en Barchinona, sots nostre segell secret, a xxj dies de Març del any M.CCCC.VIII. *Rex Martinus.*

Fecit missa an Ramon de Casaldaguila.» (5)

JOSEPH M.ª ROCA

(1) Arx. Cor. Arag. R. 2243, fol. 74 g.

(2) Arx. Cor. Arag. R. 2248, fol. 150 g.

(3) Violant de Bar, viuda del Rey Johan I.

(4) Arx. Cor. Arag. R. 2251, fol. 4.

(5) Arx. Cor. Arag. R. 2184, fol. 41 g.

DESORDRE DEL COMANADOR VILAPLANA

Divendres a 7 de janer de 1519 entre vespres y completes en lo chor de la sglia major de Cerv. ahon ere congregada quasi tota la part dels eclesiastichs, fonch proposat per lo Venerable mos. Franco Fuster procurador com a tots ere molt notori lo grandissim escandol se ere seguit en la esglesia lo dia prop passat, dia de epiphania que apres de esser comesada la missa major y altres misses baxes entra lo Comanador Vilaplana en la esglesia y en lo cancel del altar major, lo qual ha cerca de un any esta escomunicat a instancia dels frares de prehicadors de dita vila, y de ali no volgue exir per prechs, ni de paers ni de D. Jordi de Aymerich ni de mos. Altaba, ni de molts altres, axi eclesiastichs com seculars, ni ultimaent ab amonestació del vicari quel amonesta de part de nostre Sr. Deu tenint lo Corpus domini en la custodia en les mans lo que es gran deservey de Deu y desonra de tota la vila y especialment de la comunitat la qual notablement ne soste aquesta desonra, mas encara dany, dexant alguns dies los oficis, com la vigilia de Nadal y de ninou vespres, y no content de aço encara menase que ha de castigar alguns dels eclesiastichs y escomunicar en virtut de la conservatoria te otorgada al orde de Calatrava, y que serie molt de provehiri y cometre aquesta causa ha algunes persones eclesiastiques y donarlos comisio pugen provehir en dita causa segons a ells sera ben vist y despendrey dels bens de la Comunitat lo que sia necessari y si mester sera haver un breu de Roma, derogatori a la seva conservatoria.

Se reuni Consell de nou nombrantse una junta, per que vist lo abus del Comanador de citar alguns preveres, fentlos anar a Barcelona y a Barbastro ahont los citats una vegada alli, no troven jutje, ocasionantlos vexacions y gastos de consideracio, se acorda fer una unio general de tots los confreres de Sant Nicolau ab consentiment del dega, que si algu ere vexat o citat pel Comanador, que a despeses de la Confraria sia defenssat contra tota conservatoria, maremagnum, o metricola, axi de freres mendicants com de caballers de Sant Johan o de Calatrava o de qualsevol altra Religio. Fou feta dita unio de defensa de bens y persones a 13 del any predict devant del notari Joan Montaner.

(D'un Llibre de Consells de la Comunitat de Santa Maria de Cervera.)

Per la copia:

FAUST DE DALMASES Y DE MASSOT

===== REVISTA =====

Los nostres morts

JAUME BOLOIX

Un altre company qu'hem perdut pel camí de la vida y ben impensadament.

Era un esperit entusiasta y tot lo noble y elevat el feya vibrar com una harpa. Així no es estrany que des de jove l'hagués enamorat el nostre renaxement en son doble aspecte patriòtic y literari, volent contribuir a tot lo qu'era demostració vital de la força de la nostra terra.

Naturalment, començà a fer versos y a concórrer a festes y certamens, quals recompenses l'estimularen a ferne més y més, arribant a tenir una producció considerable. L'han mogut principalment els afectes familiars, els escalfaments patriòtics y finalment y per sobre de tot els sentiments religiosos que li han inspirat sens dubte les seves millors poesies. S'hi donava tant, que moltes vegades li feya perdre'l sentit de la mesura per excés d'abundancia.

Com a mostra de lo qu'era En Boloix, copièm en altre lloch d'aquest número una composi-

ció seva que li fou accessiada en los Jochs del any 1898.

Al cel sía.

Lectura popular

Dins aquesta passada quinzena han sortit los quaderns 354 y 355 de tan interessant publicació. El primer, dedicat a Mossèn Xavier Bosch, conté la «Llegenda del Sant Crist de Torà» escrita en llenguatge planer però no mancat d'atractiu y que's fa llegir per lo ben basat del relat y per lo pintoresch de les seves escenes que semblen tenir arrels en la historia.

El segon quadern ens ofereix un recull triat de poesies del Artur Vinardell, aqueix emporanès que, visquent a París, no ha oblidat may la seva terra ni la seva llengua. Moltes de les composicions són d'anys enrra, d'altres són del temps de la seva expatriació, y totes sentides més que pensades, fugint de novetats ni estranyeses que molts adopten per substituir la falta d'emoció artística.

Com tots els anteriors, se venen a trenta cèntims per tot arreu.

Obres Catalanes Completes de Miquel S. Oliver

Segueix oberta la subscripció en aquesta Administració

CARRER DE MALLORCA, 287 — BARCELONA

Queda tancada la subscripció a la Edició de bibliòfil.

Imp. La Renaxensa. Barcelona.